

4. Analogne modulacije

Analog Modulations

Zadatak

U AM-2BO sistemu frekvencija nosioca iznosi $f_C = 500 \text{ kHz}$. Modulišući signal $m(t)$ ima uniformnu spektralnu gustinu snage ograničenu na 4 kHz. Modulirani signal se prenosi kanalom bez izobličenja i kome deluje šum spektralne gustine snage $S_n(\omega) = 1/(\omega^2 + a^2)$, pri čemu je $a = 10^6 \pi$. Snaga korisnog signala na ulazu u prijemnik iznosi $1 \mu\text{W}$. Prijemnik se sastoji od idealnog pojasnog filtra i demodulatora AM-2BO signala. Odrediti odnos snage korisnog signala i šuma (SNR) na izlazu iz prijemnika.

Problem

In a double sideband suppressed carrier (DSB-SC) system, the carrier frequency is $f_C = 500 \text{ kHz}$, and the modulating signal $m(t)$ has a uniform power spectral density (PSD) band-limited to 4 kHz . The modulated signal is transmitted over a distortionless channel with a noise PSD $S_n(\omega) = 1/(\omega^2 + a^2)$, where $a = 10^6 \pi$. The useful signal power at the receiver input is $1 \mu\text{W}$. The receiver consists of ideal bandpass filter and a demodulator of DSB-SC signal. Determine the output signal-to-noise ratio (SNR).

4. Analogne modulacije

Rešenje

Ako je primljeni signal $km(t)\cos\omega_c t$, na ulazu u demodulator delovaće zajedno koristan signal i uskopojasni šum $[km(t) + n_c(t)]\cos\omega_c t + n_s(t)\sin\omega_c t$. U prethodnom izrazu je primenjeno razlaganje uskopojasnog šuma $n(t)$ na komponente u fazi $n_c(t)$ i kvadraturi $n_s(t)$. Proces demodulacije se odvija tako što se signal na ulazu demodulatora množi sa $2\cos\omega_c t$ i zatim filtrira niskopropusnim (NF) filtrom. Na izlazu se dobija signal $s_o(t) + n_o(t) = km(t) + n_c(t)$. Snaga signala na izlazu biće $S_o = k^2 \overline{m^2(t)}$, dok će snaga šuma biti $N_o = \overline{n_c^2(t)}$. Snaga primljenog korisnog signala $km(t)\cos\omega_c t$ jednaka je $1\mu W$, dakle $\frac{1}{2}k^2 \overline{m^2(t)} = 10^{-6} W$, odakle je $S_o = k^2 \overline{m^2(t)} = 2 \cdot 10^{-6} W$.

Kako su snage komponenti uskopojasnog šuma u fazi i kvadraturi jednake ukupnoj snazi uskopojasnog šuma, to važi da je $N_o = \overline{n_c^2(t)} = \overline{n^2(t)}$. Ukupna snaga uskopojasnog šuma koji postoji na izlazu pojasnog filtra (čija je širina $B = 8 \text{ kHz}$ i centralna učestanost $f_c = 500 \text{ kHz}$) iznosi

$$\overline{n^2(t)} = \frac{1}{\pi} \int_{(2\pi)496000 \text{ Hz}}^{(2\pi)504000 \text{ Hz}} S_n(\omega) d\omega = \frac{1}{\pi a} \arctg \frac{\omega}{a} \Big|_{(2\pi)496000}^{(2\pi)504000} = 8.25 \cdot 10^{-10} W = N_o.$$

Stoga odnos signal-šum iznosi:

$$SNR = S_o / N_o = 2 \cdot 10^{-6} / 8.25 \cdot 10^{-10} = 2.42 \cdot 10^3 = 33.83 \text{ dB}$$

5. Digitalne komunikacije Digital Telecommunications

Zadatak

Posmatra se MPSK sistem za prenos signala sa koherentnom demodulacijom:

- Pokazati da je u korelacionom prijemu dovoljno da postoje samo dve grane, jedna prilagođena na komponentu u fazi, a druga na komponentu u kvadraturi.
- Odrediti koliko je maksimalno dozvoljeno fazno odstupanje θ između nosioca na predajnoj i na prijemnoj strani (smatra se da je uticaj šuma u kanalu zanemarljiv).
- Ako u korelacionom prijemu BPSK signala prilagođenom na oba talasna oblika, postoji fazna greška θ u odnosu na nosilac na predaji, izračunati vrednost fazne greške koja će izazvati povećanje verovatnoće greške sa $4 \cdot 10^{-4}$ (za slučaj kada je $\theta = 0$) na $4 \cdot 10^{-3}$. Prenos se vrši preko AWGN kanala.

Sve moguće vrednosti faze modulisanog signala su jednako verovatne. Važi $f_0 = \frac{k}{T}$, gde je T trajanje signalizacionog intervala, f_0 je frekvencija nosioca, a k je neki ceo broj.

Problem

Consider a coherent MPSK system:

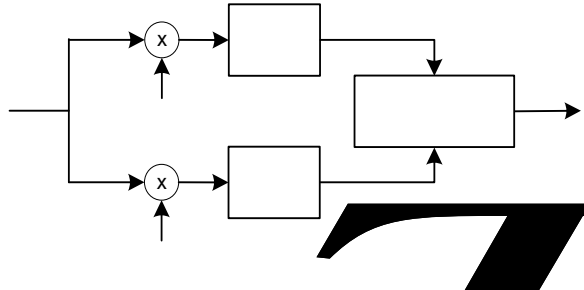
- Show that the correlation receiver with two correlators – one matched to in-phase component and the other matched to quadrature component is sufficient for the detection.
- What is the maximum phase offset between the carriers on the transmitting and the receiving side for which the receiver will still operate correctly (channel noise is negligible)?
- If BPSK is used, calculate the phase offset that would increase the probability of error from $4 \cdot 10^{-4}$ (no phase offset) to $4 \cdot 10^{-3}$, for the correlation receiver matched to both waveforms and the AWGN channel.

All waveforms (phase values of the modulated signal) are equally likely. Assume that $f_0 = \frac{k}{T}$, where T is the duration of symbol interval, f_0 is the carrier frequency, and k is an integer.

5. Digitalne komunikacije

Rešenje

- a) Optimalni koherentni MPSK prijemnik je prikazan na slici 5.1.

Slika 5.1

U k -tom signalizacionom intervalu prenošeni signal je:

$$s(t) = A \cos(2\pi f_0 t - \Phi_k).$$

Nakon množenja sa kosinusiodom i integraljenja, dobija se:

$$X = \int_0^T A \cos(2\pi f_0 t - \Phi_k) \cos(2\pi f_0 t) dt = \frac{A \cos \Phi_k}{2} \int_0^T dt + \frac{A}{2} \int_0^T \cos(4\pi f_0 t - \Phi_k) dt = \frac{AT}{2} \cos \Phi_k$$

uz pretpostavku da je $f_0 = \frac{k}{T}$.

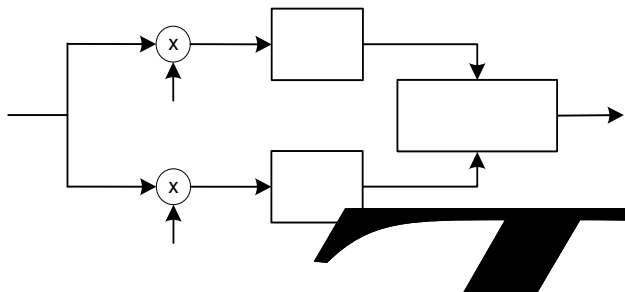
Za granu sa sinusoidom se na sličan način dobija:

$$Y = \frac{AT}{2} \sin \Phi_k.$$

Važi:

$$\phi = \arctan\left(\frac{Y}{X}\right) = \arctan\left(\frac{\sin \Phi_k}{\cos \Phi_k}\right) = \Phi_k. \quad (35 \text{ bodova, napomena} - \text{ dozvoljene su nesuštinske varijacije u izgledu prijemnika}).$$

- b) Ako postoji fazno odstupanje θ između nosioca na predajnoj i na prijemnoj strani lako se pokazuje da važi:

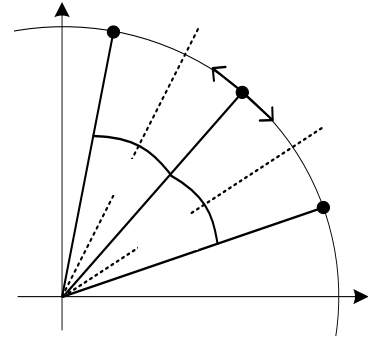
Slika 5.2

$$X = \frac{AT}{2} \cos(\theta + \Phi_k), \quad Y = \frac{AT}{2} \sin(\theta + \Phi_k),$$

$$\phi = \arctan\left(\frac{Y}{X}\right) = \theta + \Phi_k.$$

Prilikom odlučivanja dolazi do greške ukoliko je $|\theta|$ veći od polovine rastojanja između susednih simbola (slika 5.3), odnosno:

$$|\theta| < \frac{\Delta\Phi}{2} = \frac{M}{\pi}. \quad (30 \text{ bodova})$$

Slika 5.3

- c) Za BPSK i korelacioni prijemnik prilagođen na oba talasna oblika (slika 5.4), polovina rastojanja između mogućih nivoa u tački A je:

$$d = \frac{AT \cos \theta - (-AT \cos \theta)}{2} = AT \cos \theta,$$

Kada nema fazne greške ($\theta = 0$), važi:

$$d = AT.$$

Verovatnoća greške je:

$$P_E = Q\left(\frac{d}{\sigma_n}\right).$$

Kada nema fazne greške, po uslovu zadatka je:

$$P_E = Q\left(\frac{d}{\sigma_n}\right) = Q\left(\frac{AT}{\sigma_n}\right) = 4 \cdot 10^{-4},$$

odakle se dobija:

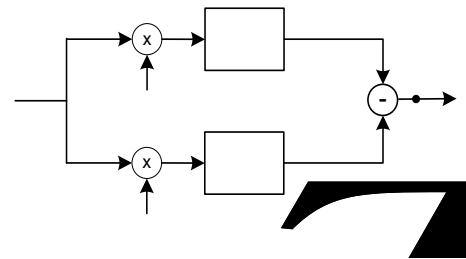
$$\frac{AT}{\sigma_n} = Q^{-1}(4 \cdot 10^{-4}) \approx 3.35,$$

Ugao θ za koji se dobija verovatnoća greške od $4 \cdot 10^{-3}$ se dobija iz jednačine:

$$\frac{AT}{\sigma_n} \cos \theta = Q^{-1}(4 \cdot 10^{-3}) \approx 2.65 \Rightarrow \cos \theta = \frac{2.65}{3.35} = 0.79,$$

odnosno,

$$\theta \approx 37^\circ. \quad (35 \text{ bodova})$$

Slika 5.4

1 Analiza signala i sistema

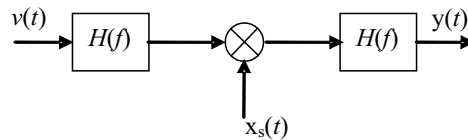
Signals and Systems

Zadatak:

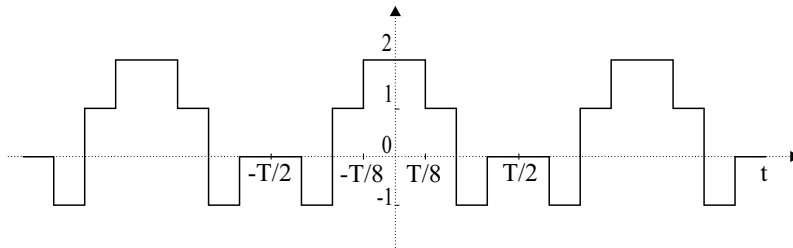
Odrediti izlazni signal $y(t)$ sistema datog na slici 1, ako se na njegov ulaz dovede periodični signal $v(t)$. Deo signala $v(t)$ je dat na slici 2. Prenosna karakteristika bloka $H(f)$ je ista kao i kola datog na slici 3. Signal $x_s(t)$ jednak je $x_s(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} \delta(t - nT)$. Pri proračunu zanemariti sve komponente signala koje su oslabljene za više od $25dB$ u bloku $H(f)$. Brojne vrednosti su: $T = 10ms$, $R_1 = 100k\Omega$, $R_2 = 10k\Omega$, $C_1 = 10nF$ i $C_2 = 100nF$.

Problem:

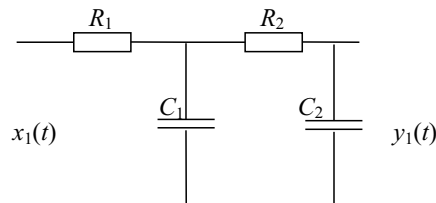
Find the output signal $y(t)$ of the system shown in the Fig. 1 if the input signal is the periodic signal $v(t)$. A short part of the input signal $v(t)$ is shown in the Fig. 2. Block $H(f)$ has the same transfer function as the circuit shown in the Fig. 3. Signal $x_s(t)$ is given by $x_s(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} \delta(t - nT)$. All signal components attenuated more than $25dB$ in the $H(f)$ block should be disregarded. Numeric values are: $T = 10ms$, $R_1 = 100k\Omega$, $R_2 = 10k\Omega$, $C_1 = 10nF$ and $C_2 = 100nF$.

Slika-(Figure) 1:

Slika-(Figure) 2:

Slika-(Figure) 3:

Rešenje:

Signal $v(t)$ se može predstaviti kao zbir signala $v_1(t)$ i $v_2(t)$ gde su:

$$v_1(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} u_1(t - nT) \quad (1)$$

$$v_2(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} u_2(t - nT/2) \quad (2)$$

$$u_1(t) = \begin{cases} 1 & |t| \leq T/4 \\ -1 & T/4 < |t| \leq T/2 \\ 0 & T/2 < |t| \end{cases} \quad (3)$$

$$u_2(t) = \begin{cases} 1 & |t| \leq T/8 \\ 0 & T/8 < |t| \end{cases} \quad (4)$$

Tako da je njegov spektar:

$$V(f) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} V_{1n} \delta(f - \frac{n}{T}) + \sum_{n=-\infty}^{\infty} V_{2n} \delta(f - \frac{2n}{T}) \quad (5)$$

gde su:

$$V_{1n} = \begin{cases} 0 & n = 0 \\ \frac{1}{2} \frac{\sin(n\frac{\pi}{2})}{n\frac{\pi}{2}} & n \neq 0 \end{cases} \quad (6)$$

$$V_{2n} = \frac{1}{2} \frac{\sin(n\frac{\pi}{2})}{n\frac{\pi}{2}} \quad (7)$$

(40 poena)

Prenosna kka bloka označenog sa $H(f)$ je:

$$H(\Omega) = \frac{1}{1 + j\Omega(C_1R_1 + C_2R_2 + C_2R_1) + (j\Omega)^2C_1R_1C_2R_2} \quad (8)$$

$$H(\Omega) = \frac{1}{1 - 10^{-6}\Omega^2 + j\Omega 0.0120} \quad (9)$$

(20 poena)

Od interesa su nam samo vredonosti prenosne kka $H(f)$ na celobrojnim umnošcima učestanosti $1/T = 100Hz$.

$$H(0) = 1$$

$$H(2\pi \cdot 100) = 0.1322 \cdot e^{-j1.4907}$$

$$H(2\pi \cdot 200) = 0.0663 \cdot e^{-j1.6092} \text{ slabljenje } 23.5dB$$

$$H(2\pi \cdot 300) = 0.0439 \cdot e^{-j1.6832} \text{ slabljenje } 27.1dB$$

Znači komponente od interesa su na 0, 100 i 200 Hz sve ostale zanemarujemo po uslovu zadatka.

Spektar signal na izlazu prvog bloka označenog sa $H(f)$ je:

$$X(f) = \frac{0.0663}{\pi} \cdot e^{j1.6092} \delta(f + 2/T) + \frac{0.1322}{\pi} \cdot e^{j1.4907} \delta(f + 1/T) + \quad (10)$$

$$\frac{1}{2} \delta(f) + \frac{0.1322}{\pi} \cdot e^{-j1.4907} \delta(f - 1/T) + \frac{0.0663}{\pi} \cdot e^{-j1.6092} \delta(f - 2/T) \quad (11)$$

(20 poena)

Spektar signala nakon odabiranja je:

$$X_s(f) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} X_{sn} \delta(f - \frac{n}{T}) \quad (12)$$

gde je

$$X_{sn} = 2 \frac{0.0663}{\pi} \cos(1.6092) + 2 \frac{0.1322}{\pi} \cos(1.4907) + \frac{1}{2} = 0.5051 \quad (13)$$

(10 poena)

Spektar izlaznog signala $y(t)$ je dat sa:

$$X(f) = X_{sn} (0.0663 \cdot e^{j1.6092} \delta(f + 2/T) + 0.1322 \cdot e^{j1.4907} \delta(f + 1/T) + \quad (14)$$

$$\delta(f) + 0.1322 \cdot e^{-j1.4907} \delta(f - 1/T) + 0.0663 \cdot e^{-j1.6092} \delta(f - 2/T)) \quad (15)$$

Sve komponente koje su oslabjene za više od $25dB$ su zanemarene. Traženi signal je:

$$y(t) = 0.5051 + 0.1335 \cos(\frac{2\pi}{T}t - 1.4907) + 0.0670 \cos(\frac{4\pi}{T}t - 1.6092) \quad (16)$$

(10 poena)

2. Statistička teorija telekomunikacija Statistical theory of communications

Zadatak:

Poasonov slučajni proces $\mathbf{x}(t)$ sa uniformnom gustom tačaka λ definisan je kao stohastički proces sa nezavisnim priraštajima takav da je za svako $t_1 > t_2$ priraštaj $\mathbf{x}(t_1) - \mathbf{x}(t_2)$ Poasonova slučajna promenljiva $P\{\lambda(t_1 - t_2)\}$. Pri tome je $\mathbf{x}(0) = 0$.

- a) Pokazati da je srednja vrednost ovog procesa (očekivanje) $\eta_x(t) = E(\mathbf{x}(t)) = \lambda \cdot t$, a autokorelaciona funkcija:

$$R_{xx}(t_1, t_2) = \begin{cases} \lambda t_2 + \lambda^2 t_1 t_2 & t_1 \geq t_2 \\ \lambda t_1 + \lambda^2 t_1 t_2 & t_1 \leq t_2 \end{cases}$$

- b) Neka su poznati srednja vrednost $\eta_x(t)$ i autokorelaciona funkcija $R_{xx}(t_1, t_2)$ nekog slučajnog procesa $\mathbf{x}(t)$. Ovaj slučajni proces se propušta kroz idealni diferencijator, na čijem izlazu se dobija slučajni proces $\mathbf{y}(t) = \frac{d}{dt} \mathbf{x}(t)$. Odrediti srednju vrednost $\eta_y(t)$ i autokorelacionu funkciju $R_{yy}(t_1, t_2)$ procesa $\mathbf{y}(t)$.
- c) Proces $\mathbf{z}(t)$ je slučajni proces koji se sastoji od delta impulsa koji deluju u slučajnim momentima, a gustina impulsa je konstantna tokom vremena i iznosi λ . Odrediti srednju vrednost i autokorelacionu funkciju ovog procesa. Da li je ovo stacionaran proces u širem smislu?

Problem:

Poisson stochastic process $\mathbf{x}(t)$ with uniform random points' density λ is stochastic process with independent increments. The increment $\mathbf{x}(t_1) - \mathbf{x}(t_2)$, for every $t_1 > t_2$, is Poisson distributed random variable $P\{\lambda(t_1 - t_2)\}$. Besides, $\mathbf{x}(0) = 0$.

- a) Show that the expected value of process $\mathbf{x}(t)$ is $\eta_x(t) = E(\mathbf{x}(t)) = \lambda \cdot t$ and autocorrelation:

$$R_{xx}(t_1, t_2) = \begin{cases} \lambda t_2 + \lambda^2 t_1 t_2 & t_1 \geq t_2 \\ \lambda t_1 + \lambda^2 t_1 t_2 & t_1 \leq t_2 \end{cases}$$

- b) Stochastic process $\mathbf{x}(t)$ forms an input to the ideal differentiator. Expected value $\eta_x(t)$ and autocorrelation $R_{xx}(t_1, t_2)$ of this process are given. Process $\mathbf{y}(t)$ forms an output of ideal differentiator. Find the expected value $\eta_y(t)$ and autocorrelation $R_{yy}(t_1, t_2)$ of this process.
- c) Stochastic process $\mathbf{z}(t)$ is defined to be a series of Dirac (delta) impulses whose occurrences are random points in time. Density λ of these points is uniform. Find the expected value and autocorrelation of process $\mathbf{z}(t)$. Is this a wide sense stationary process?

2. Statistička teorija telekomunikacija

Rešenje:

- a) Zbog $\mathbf{x}(t) = \mathbf{x}(t) - \mathbf{x}(0)$, slučajna promenljiva $\mathbf{x}(t)$ je raspoređena prema Poasonovoj raspodeli sa parametrom $\lambda \cdot t$. Srednja vrednost i varijansa Poasonove raspodele iznose $E(x(t)) = \eta_{x(t)} = \sigma_{x(t)}^2 = \lambda \cdot t$. Srednja kvadratna vrednost iznosi $E(x^2(t)) = E^2(x(t)) + \sigma_{x(t)}^2 = \lambda^2 \cdot t^2 + \lambda \cdot t$. Autokorelacija $R_{xx}(t_1, t_2)$ kada je $t_1 < t_2$ se može odrediti na sledeći način:

$$\begin{aligned} R_{xx}(t_1, t_2) &= E\{x(t_1)x(t_2)\} = E\{x(t_1)[x(t_2) - x(t_1)]\} \\ &= E(x^2(t_1)) + E(x(t_1))E(x(t_2) - x(t_1)) = \lambda t_1 + \lambda^2 t_1^2 + \lambda t_1(\lambda(t_2 - t_1)) = \lambda t_1 + \lambda^2 t_1 t_2 \end{aligned}$$

U toku izvođenja iskorišćena je činjenica da su slučajne promenljive $x(t_1)$ i $x(t_2) - x(t_1)$ međusobno nezavisne, tako da je očekivanje njihovog proizvoda jednako proizvodu njihovih očekivanja.

Analogno bi se pod pretpostavkom da je $t_1 > t_2$ dobio rezultat $R_{xx}(t_1, t_2) = \lambda t_2 + \lambda^2 t_1 t_2$

- b) Kako je $y(t) = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{x(t + \Delta t) - x(t)}{\Delta t}$, pod pretpostavkom da je $E(x(t)) = \eta_x(t)$, lako se utvrđuje da važi

$$\eta_y(t) = E(y(t)) = E\left(\lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{x(t + \Delta t) - x(t)}{\Delta t}\right) = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{E(x(t + \Delta t)) - E(x(t))}{\Delta t} = \frac{d\eta_x(t)}{dt}$$

Takođe je autokorelacija

$$\begin{aligned} R_{yy}(t_1, t_2) &= E(y(t_1)y(t_2)) = E\left(\lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{x(t_1 + \Delta t) - x(t_1)}{\Delta t} \cdot \frac{x(t_2 + \Delta t) - x(t_2)}{\Delta t}\right) \\ &= \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{R_{xx}(t_1 + \Delta t, t_2 + \Delta t) - R_{xx}(t_1 + \Delta t, t_2) - R_{xx}(t_1, t_2 + \Delta t) + R_{xx}(t_1, t_2)}{(\Delta t)^2} = \frac{\partial^2 R_{xx}(t_1, t_2)}{\partial t_1 \partial t_2} \end{aligned}$$

- c) Proces $\mathbf{z}(t)$ opisan kao povorka Dirakovih impulsa u slučajnim momentima može se dobiti na izlazu idealnog diferencijatora ako na njegovom ulazu deluje Poasonov proces $\mathbf{x}(t)$. Obzirom da je očekivanje procesa $\mathbf{x}(t)$ izračunato u delu pod a) i iznosi

$$E(x(t)) = \eta_{x(t)} = \lambda \cdot t, \text{ očekivanje procesa } \mathbf{z}(t) \text{ iznosi } \eta_z(t) = \frac{d\eta_x(t)}{dt} = \lambda. \text{ Autokorelacija}$$

procesa $\mathbf{x}(t)$ je takođe izračunata pod a) i iznosi $R_{xx}(t_1, t_2) = \lambda^2 t_1 t_2 + \lambda \min(t_1, t_2)$.

Parcijalni izvod autokorelacije po t_2 iznosi

$$\frac{\partial R(t_1, t_2)}{\partial t_2} = \lambda^2 t_1 + \lambda U(t_1 - t_2), \text{ gde je sa } U(\cdot) \text{ označena Hevisajdova funkcija. Ako se sada}$$

izračuna parcijalni izvod po t_1 , dobija se autokorelacija procesa $\mathbf{z}(t)$

$$R_{zz}(t_1, t_2) = \frac{\partial}{\partial t_1} \frac{\partial}{\partial t_2} R_{xx}(t_1, t_2) = \lambda^2 + \lambda \delta(t_1 - t_2)$$

Kao što se može videti, očekivanje nije funkcija vremena, a autokorelacija je funkcija $t_1 - t_2$, tako da je $\mathbf{z}(t)$ stacionaran u širem smislu.

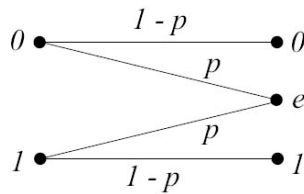
3. Teorija informacija i komunikacija Information and Communications Theory

Zadatak

Posmatra se kodovan prenos informacija upotrebom binarnog zaštitnog koda C dužine n putem binarnog kanala sa brisanjem (BEC; model kanala dat je na slici), pri čemu je izbor svake kodne reči jednakoverovatan.

Neka je $\mathbf{X}=(X_1, X_2, \dots, X_n)$ slučajna promenjiva (s.p) koja odgovara odabranoj kodnoj reči na ulazu u kanal, $\mathbf{Y}=(Y_1, Y_2, \dots, Y_n)$ s.p. koja odgovara sekvenci observiranoj na izlazu kanala i neka oznaka i u indeksu označava s.p. i -te vrednosti u sekvenci, a oznaka $\sim i$ označava s.p. koja odgovara vektoru koji sadrži sve osim i -te vrednosti u sekvenci (npr. \mathbf{Y}_i i $\mathbf{Y}_{\sim i}=(Y_1, \dots, Y_{i-1}, Y_{i+1}, \dots, Y_n)$).

O bitu X_i poslane kodne reči odlučuje se ML kriterijumom na osnovu informacije Y_i (opservacija kroz zavisnost koju unosi kanal) i informacije $\mathbf{Y}_{\sim i}$ (opservacija kroz zavisnost koju unosi zaštitni kod). Pokazati da je uslovna neizvesnost (entropija) primljenog bita X_i ako je poznata s.p. $\mathbf{Y}_{\sim i}$ (tzv. ekstrinzična informacija) $H(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i}) = \Pr\{x_i^{\text{ML}} = e\}$, gde x_i^{ML} označava ML procenu vrednosti s.p. X_i .

Slika 1 (Figure 1). Model BEC kanala (BEC Channel Model)

(Pomoć: Razmotriti šta se dešava ako je primenjeni kod C npr. jednostavan repeticioni kod dužine n).

Problem

Transmission of information using binary channel code C of length n over Binary Erasure Channel (BEC, see Figure 1) is considered, where every transmitted codeword is selected uniformly (with equal probability).

Let $\mathbf{X}=(X_1, X_2, \dots, X_n)$ denote random variable (r.v.) that corresponds to a codeword selected at the channel input, $\mathbf{Y}=(Y_1, Y_2, \dots, Y_n)$ be a r.v. that corresponds to an observed sequence at the channel output and let subscript i denote i -th r.v. in the sequence, and subscript $\sim i$ denote the vector of all but i -th r.v. in the sequence (e.g. \mathbf{Y}_i and $\mathbf{Y}_{\sim i}=(Y_1, \dots, Y_{i-1}, Y_{i+1}, \dots, Y_n)$).

The value of r.v. X_i is decided using ML (Maximum Likelihood) criterion based on observed values of Y_i (observation through channel introduced dependancy) and $\mathbf{Y}_{\sim i}$ (observation through channel code introduced dependancy). Show that the average conditional uncertainty (entropy) of the received bit X_i given that $\mathbf{Y}_{\sim i}$ (i.e. *Extrinsic Information*) is known $H(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i}) = \Pr\{x_i^{\text{ML}} = e\}$, where x_i^{ML} denotes ML estimate of the r.v. X_i .

(Hint: Consider the situation where the code C is simple repetition code of length n).

Rešenje

Tražena vrednost je uslovna neizvesnost (entropija) primljenog bita X_i ako je poznata s.p. $\mathbf{Y}_{\sim i}$ (tzv. ekstrinzična informacija) $H(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i})$. Po definiciji:

$$H(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i}) = \sum_{\mathbf{Y}_{\sim i}} p(\mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) \sum_{X_i} p(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) \log\left(\frac{1}{p(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i})}\right) \quad (1)$$

Po prijemu sekvence $\mathbf{y}_{\sim i} = (y_1, \dots, y_{i-1}, y_{i+1}, \dots, y_n)$ na izlazu BEC kanala, čija svaka komponenta može imati vrednost iz skupa $\{0, 1, e\}$, zanimaju nas verovatnoće $p(X_i = 0 | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i})$ odnosno $p(X_i = 1 | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i})$. Suštinska primedba ovde je da ove verovatnoće mogu da imaju tri moguća para vrednosti:

$p(X_i = 0 | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) = 1$ i $p(X_i = 1 | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) = 0$, kada na osnovu $\mathbf{y}_{\sim i}$ možemo zaključiti $X_i = 0$,

$p(X_i = 0 | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) = 0$ i $p(X_i = 1 | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) = 1$, kada na osnovu $\mathbf{y}_{\sim i}$ možemo zaključiti $X_i = 1$,

$p(X_i = 0 | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) = 1/2$ i $p(X_i = 1 | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) = 1/2$, kada na osnovu $\mathbf{y}_{\sim i}$ ne možemo saznati X_i .

Kod BEC kanala, gornje verovatnoće je bilo lako odrediti jer na osnovu $\mathbf{y}_{\sim i}$ ili pouzdano znamo vrednost X_i ili uopšte nemamo informaciju o vrednosti X_i . Optimalan (ML) dekodler je optimalan alat za određivanje X_i za poznato $\mathbf{y}_{\sim i}$. On vraća tačnu vrednost poslanog X_i samo ako pri prenosu izabrane kodne reči \mathbf{X} kroz BEC kanal, nisu obrisane pozicije koje odgovaraju nosećem skupu (pozicije jedinica) bilo koje kodne reči koda C .

U prva dva slučaja, unutrašnja suma (po vrednostima X_i) u izrazu (1) jednaka je 0, a u trećem slučaju je jednaka 1, tako da izraz (1) postaje:

$$H(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i}) = \sum_{\mathbf{Y}_{\sim i}: X_i^{\text{ML}} = e} p(\mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i}) = \Pr\{x_i^{\text{ML}} = e\} \quad (2)$$

Dodatak: Ukoliko neko na osnovu predložene pomoći diskutuje slučaj kada je C repeticioni kod, vredi nagraditi trud, ako se pomenu neke od sledećih primedbi.

Repeticioni kod dužine n ima samo dve kodne reči: n -torku jedinica i n -torku nula. Prijemni vektor $\mathbf{Y}_{\sim i}$ posmatramo u dva slučaja: ili je $\mathbf{y}_{\sim i}$ $n-1$ -torka čine su sve vrednosti jednake e , ili je bar jedna komponenta $n-1$ -torke različita od e (primetiti da ako je više komponenti različito od e , sve moraju biti konzistentne tj. ili su sve jednake 0 ili su sve jednake 1). U prvom slučaju vrednost X_i ostaje nepoznata i po prijemu $\mathbf{y}_{\sim i}$ (slučaj 3 iz rešenja gore), dok u drugom slučaju vrednost X_i možemo pouzdano odrediti na osnovu $\mathbf{y}_{\sim i}$ (slučaj 2 iz rešenja gore). Moguće je i izračunati da u slučaju repeticionog koda dužine n važi:

$H(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i}) = \Pr\{x_i^{\text{ML}} = e\} = p^{n-1}$, gde je p verovatnoća brisanja (parametar) BEC kanala.

Uputstvo za bodovanje:

Ispisivanje jednačine (1): 30 bodova.

Komentarisanje mogućih vrednosti $p(X_i | \mathbf{Y}_{\sim i} = \mathbf{y}_{\sim i})$: 40 bodova.

Dolazak do jednačine (2): 30 bodova.

Za dodatak bi trebalo dati do 50 bodova, ako nije uopšte praćen glavni tok rešenja. U suprotnom, doprinos glavnog toka rešenja i dodatka treba kombinovati po slobodnoj volji.

PRILOG

Za izračunavanje verovatnoće greške često se koristi tzv. Q funkcija. Njen definicioni izraz je:

$$Q(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_x^{+\infty} e^{-\frac{y^2}{2}} dy \quad (\text{P1})$$

Takođe se koriste i funkcija greške $\text{erf}(x)$ i njena komplementarna funkcija $\text{erfc}(x)$. One su definisane kao:

$$\text{erf}(x) = \frac{2}{\sqrt{\pi}} \int_0^x e^{-y^2} dy \quad (\text{P2})$$

$$\text{erfc}(x) = 1 - \text{erf}(x). \quad (\text{P3})$$

Relacija između ovih funkcija data je sa:

$$Q(x) = \frac{1}{2} \text{erfc}\left(\frac{x}{\sqrt{2}}\right) \quad (\text{P4})$$

Vrednosti Q -funkcije date su u tabeli.

Osnovne osobine Q -funkcije su:

$$Q(-\infty) = 1, \quad Q(0) = 0,5, \quad Q(\infty) = 0. \quad (\text{P5})$$

Za izračunavanje vrednosti Q funkcije, često se koriste i aproksimativni izrazi kao što su:

$$\left(1 - \frac{1}{x^2}\right) \frac{1}{x \cdot \sqrt{2\pi}} e^{-x^2/2} < Q(x) < \frac{1}{x \cdot \sqrt{2\pi}} e^{-x^2/2} \quad (\text{P6})$$

Za vrednosti argumenta $x > 2$ aproksimativni izrazi daju zadovoljavajuću tačnost.

$$Q(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_x^{+\infty} e^{-\frac{y^2}{2}} dy$$

x	0.00	0.01	0.02	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09
0.0	0.5000	0.4960	0.4920	0.4880	0.4840	0.4801	0.4761	0.4721	0.4681	0.4641
0.1	0.4602	0.4562	0.4522	0.4483	0.4443	0.4404	0.4364	0.4325	0.4286	0.4247
0.2	0.4207	0.4168	0.4129	0.4090	0.4052	0.4013	0.3974	0.3936	0.3897	0.3859
0.3	0.3821	0.3783	0.3745	0.3707	0.3669	0.3632	0.3594	0.3557	0.3520	0.3483
0.4	0.3446	0.3409	0.3372	0.3336	0.3300	0.3264	0.3228	0.3192	0.3156	0.3121
0.5	0.3085	0.3050	0.3015	0.2981	0.2946	0.2912	0.2877	0.2843	0.2810	0.2776
0.6	0.2743	0.2709	0.2676	0.2643	0.2611	0.2578	0.2546	0.2514	0.2483	0.2451
0.7	0.2420	0.2389	0.2358	0.2327	0.2296	0.2266	0.2236	0.2206	0.2177	0.2148
0.8	0.2119	0.2090	0.2061	0.2033	0.2005	0.1977	0.1949	0.1922	0.1894	0.1867
0.9	0.1841	0.1814	0.1788	0.1762	0.1736	0.1711	0.1685	0.1660	0.1635	0.1611
1.0	0.1587	0.1562	0.1539	0.1515	0.1492	0.1469	0.1446	0.1423	0.1401	0.1379
1.1	0.1357	0.1335	0.1314	0.1292	0.1271	0.1251	0.1230	0.1210	0.1190	0.1170
1.2	0.1151	0.1131	0.1112	0.1093	0.1075	0.1056	0.1038	0.1020	0.1003	0.0985
1.3	0.0968	0.0951	0.0934	0.0918	0.0901	0.0885	0.0869	0.0853	0.0838	0.0823
1.4	0.0808	0.0793	0.0778	0.0764	0.0749	0.0735	0.0721	0.0708	0.0694	0.0681
1.5	0.0668	0.0655	0.0643	0.0630	0.0618	0.0606	0.0594	0.0582	0.0571	0.0559
1.6	0.0548	0.0537	0.0526	0.0516	0.0505	0.0495	0.0485	0.0475	0.0465	0.0455
1.7	0.0446	0.0436	0.0427	0.0418	0.0409	0.0401	0.0392	0.0384	0.0375	0.0367
1.8	0.0359	0.0351	0.0344	0.0336	0.0329	0.0322	0.0314	0.0307	0.0301	0.0294
1.9	0.0287	0.0281	0.0274	0.0268	0.0262	0.0256	0.0250	0.0244	0.0239	0.0233
2.0	2.2750e-02	2.2216e-02	2.1692e-02	2.1178e-02	2.0675e-02	2.0182e-02	1.9699e-02	1.9226e-02	1.8763e-02	1.8309e-02
2.1	1.7864e-02	1.7429e-02	1.7003e-02	1.6586e-02	1.6177e-02	1.5778e-02	1.5386e-02	1.5003e-02	1.4629e-02	1.4262e-02
2.2	1.3903e-02	1.3553e-02	1.3209e-02	1.2874e-02	1.2545e-02	1.2224e-02	1.1911e-02	1.1604e-02	1.1304e-02	1.1011e-02
2.3	1.0724e-02	1.0444e-02	1.0170e-02	9.9031e-03	9.6419e-03	9.3867e-03	9.1375e-03	8.8940e-03	8.6563e-03	8.4242e-03
2.4	8.1975e-03	7.9763e-03	7.7603e-03	7.5494e-03	7.3436e-03	7.1428e-03	6.9469e-03	6.7557e-03	6.5691e-03	6.3872e-03
2.5	6.2097e-03	6.0366e-03	5.8677e-03	5.7031e-03	5.5426e-03	5.3861e-03	5.2336e-03	5.0849e-03	4.9400e-03	4.7988e-03
2.6	4.6612e-03	4.5271e-03	4.3965e-03	4.2692e-03	4.1453e-03	4.0246e-03	3.9070e-03	3.7926e-03	3.6811e-03	3.5726e-03
2.7	3.4670e-03	3.3642e-03	3.2641e-03	3.1667e-03	3.0720e-03	2.9798e-03	2.8901e-03	2.8028e-03	2.7179e-03	2.6354e-03
2.8	2.5551e-03	2.4771e-03	2.4012e-03	2.3274e-03	2.2557e-03	2.1860e-03	2.1182e-03	2.0524e-03	1.9884e-03	1.9262e-03
2.9	1.8658e-03	1.8071e-03	1.7502e-03	1.6948e-03	1.6411e-03	1.5889e-03	1.5382e-03	1.4890e-03	1.4412e-03	1.3949e-03
3.0	1.3499e-03	1.3062e-03	1.2639e-03	1.2228e-03	1.1829e-03	1.1442e-03	1.1067e-03	1.0703e-03	1.0350e-03	1.0008e-03
3.1	9.6760e-04	9.3544e-04	9.0426e-04	8.7403e-04	8.4474e-04	8.1635e-04	7.8885e-04	7.6219e-04	7.3638e-04	7.1136e-04
3.2	6.8714e-04	6.6367e-04	6.4095e-04	6.1895e-04	5.9765e-04	5.7703e-04	5.5706e-04	5.3774e-04	5.1904e-04	5.0094e-04
3.3	4.8342e-04	4.6648e-04	4.5009e-04	4.3423e-04	4.1889e-04	4.0406e-04	3.8971e-04	3.7584e-04	3.6243e-04	3.4946e-04
3.4	3.3693e-04	3.2481e-04	3.1311e-04	3.0179e-04	2.9086e-04	2.8029e-04	2.7009e-04	2.6023e-04	2.5071e-04	2.4151e-04

x	0.00	0.01	0.02	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09
3.5	2.3263e-04	2.2405e-04	2.1577e-04	2.0778e-04	2.0006e-04	1.9262e-04	1.8543e-04	1.7849e-04	1.7180e-04	1.6534e-04
3.6	1.5911e-04	1.5310e-04	1.4730e-04	1.4171e-04	1.3632e-04	1.3112e-04	1.2611e-04	1.2128e-04	1.1662e-04	1.1213e-04
3.7	1.0780e-04	1.0363e-04	9.9611e-05	9.5740e-05	9.2010e-05	8.8417e-05	8.4957e-05	8.1624e-05	7.8414e-05	7.5324e-05
3.8	7.2348e-05	6.9483e-05	6.6726e-05	6.4072e-05	6.1517e-05	5.9059e-05	5.6694e-05	5.4418e-05	5.2228e-05	5.0122e-05
3.9	4.8096e-05	4.6148e-05	4.4274e-05	4.2473e-05	4.0741e-05	3.9076e-05	3.7475e-05	3.5936e-05	3.4458e-05	3.3037e-05
4.0	3.1671e-05	3.0359e-05	2.9099e-05	2.7888e-05	2.6726e-05	2.5609e-05	2.4536e-05	2.3507e-05	2.2518e-05	2.1569e-05
4.1	2.0658e-05	1.9783e-05	1.8944e-05	1.8138e-05	1.7365e-05	1.6624e-05	1.5912e-05	1.5230e-05	1.4575e-05	1.3948e-05
4.2	1.3346e-05	1.2769e-05	1.2215e-05	1.1685e-05	1.1176e-05	1.0689e-05	1.0221e-05	9.7736e-06	9.3447e-06	8.9337e-06
4.3	8.5399e-06	8.1627e-06	7.8015e-06	7.4555e-06	7.1241e-06	6.8069e-06	6.5031e-06	6.2123e-06	5.9340e-06	5.6675e-06
4.4	5.4125e-06	5.1685e-06	4.9350e-06	4.7117e-06	4.4979e-06	4.2935e-06	4.0980e-06	3.9110e-06	3.7322e-06	3.5612e-06
4.5	3.3977e-06	3.2414e-06	3.0920e-06	2.9492e-06	2.8127e-06	2.6823e-06	2.5577e-06	2.4386e-06	2.3249e-06	2.2162e-06
4.6	2.1125e-06	2.0133e-06	1.9187e-06	1.8283e-06	1.7420e-06	1.6597e-06	1.5810e-06	1.5060e-06	1.4344e-06	1.3660e-06
4.7	1.3008e-06	1.2386e-06	1.1792e-06	1.1226e-06	1.0686e-06	1.0171e-06	9.6796e-07	9.2113e-07	8.7648e-07	8.3391e-07
4.8	7.9333e-07	7.5465e-07	7.1779e-07	6.8267e-07	6.4920e-07	6.1731e-07	5.8693e-07	5.5799e-07	5.3043e-07	5.0418e-07
4.9	4.7918e-07	4.5538e-07	4.3272e-07	4.1115e-07	3.9061e-07	3.7107e-07	3.5247e-07	3.3476e-07	3.1792e-07	3.0190e-07
5.0	2.8665e-07	2.7215e-07	2.5836e-07	2.4524e-07	2.3277e-07	2.2091e-07	2.0963e-07	1.9891e-07	1.8872e-07	1.7903e-07
5.1	1.6983e-07	1.6108e-07	1.5277e-07	1.4487e-07	1.3737e-07	1.3024e-07	1.2347e-07	1.1705e-07	1.1094e-07	1.0515e-07
5.2	9.9644e-08	9.4420e-08	8.9462e-08	8.4755e-08	8.0288e-08	7.6050e-08	7.2028e-08	6.8212e-08	6.4592e-08	6.1158e-08
5.3	5.7901e-08	5.4813e-08	5.1884e-08	4.9106e-08	4.6473e-08	4.3977e-08	4.1611e-08	3.9368e-08	3.7243e-08	3.5229e-08
5.4	3.3320e-08	3.1512e-08	2.9800e-08	2.8177e-08	2.6640e-08	2.5185e-08	2.3807e-08	2.2502e-08	2.1266e-08	2.0097e-08
5.5	1.8990e-08	1.7942e-08	1.6950e-08	1.6012e-08	1.5124e-08	1.4283e-08	1.3489e-08	1.2737e-08	1.2026e-08	1.1353e-08
5.6	1.0718e-08	1.0116e-08	9.5479e-09	9.0105e-09	8.5025e-09	8.0224e-09	7.5686e-09	7.1399e-09	6.7347e-09	6.3520e-09
5.7	5.9904e-09	5.6488e-09	5.3262e-09	5.0215e-09	4.7338e-09	4.4622e-09	4.2057e-09	3.9636e-09	3.7350e-09	3.5193e-09
5.8	3.3157e-09	3.1236e-09	2.9424e-09	2.7714e-09	2.6100e-09	2.4579e-09	2.3143e-09	2.1790e-09	2.0513e-09	1.9310e-09
5.9	1.8175e-09	1.7105e-09	1.6097e-09	1.5147e-09	1.4251e-09	1.3407e-09	1.2612e-09	1.1863e-09	1.1157e-09	1.0492e-09
6.0	9.8659e-10	9.2762e-10	8.7209e-10	8.1980e-10	7.7057e-10	7.2423e-10	6.8061e-10	6.3955e-10	6.0091e-10	5.6455e-10
6.1	5.3034e-10	4.9816e-10	4.6788e-10	4.3940e-10	4.1261e-10	3.8741e-10	3.6372e-10	3.4145e-10	3.2051e-10	3.0082e-10
6.2	2.8232e-10	2.6492e-10	2.4858e-10	2.3322e-10	2.1879e-10	2.0523e-10	1.9249e-10	1.8052e-10	1.6929e-10	1.5873e-10
6.3	1.4882e-10	1.3952e-10	1.3078e-10	1.2258e-10	1.1488e-10	1.0766e-10	1.0088e-10	9.4514e-11	8.8544e-11	8.2943e-11
6.4	7.7688e-11	7.2760e-11	6.8137e-11	6.3802e-11	5.9737e-11	5.5925e-11	5.2351e-11	4.9001e-11	4.5861e-11	4.2918e-11
6.5	4.0160e-11	3.7575e-11	3.5154e-11	3.2885e-11	3.0759e-11	2.8769e-11	2.6904e-11	2.5158e-11	2.3522e-11	2.1991e-11
6.6	2.0558e-11	1.9216e-11	1.7960e-11	1.6784e-11	1.5684e-11	1.4655e-11	1.3691e-11	1.2790e-11	1.1947e-11	1.1159e-11
6.7	1.0421e-11	9.7312e-12	9.0862e-12	8.4832e-12	7.9193e-12	7.3923e-12	6.8996e-12	6.4391e-12	6.0088e-12	5.6067e-12
6.8	5.2310e-12	4.8799e-12	4.5520e-12	4.2457e-12	3.9597e-12	3.6925e-12	3.4430e-12	3.2101e-12	2.9926e-12	2.7896e-12
6.9	2.6001e-12	2.4233e-12	2.2582e-12	2.1042e-12	1.9605e-12	1.8264e-12	1.7014e-12	1.5847e-12	1.4759e-12	1.3744e-12
7.0	1.2798e-12	1.1916e-12	1.1093e-12	1.0327e-12	9.6120e-13	8.9459e-13	8.3251e-13	7.7467e-13	7.2077e-13	6.7056e-13

Vrednosti Q funkcije